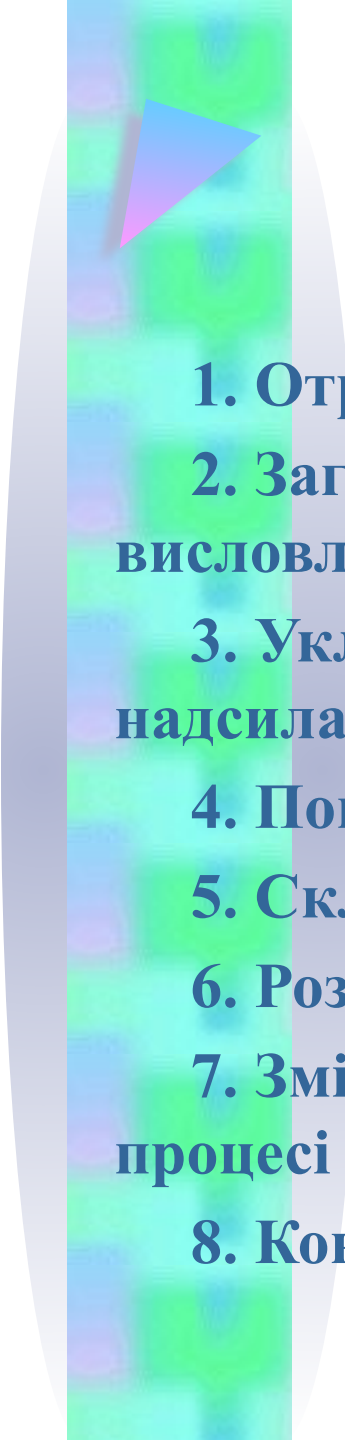

Тема 1.3. Планування, суттєвість, шахрайство

- 1. Роль планування в аудиті банком. Загальний план та програми аудиту.**
- 2. Діяльність до укладання договору на аудит.**
- 3. Джерела отримання інформації про клієнта.**
- 4. Аналітичні процедури.**
- 5. Врахування вимог законодавства стосовно здійснення банками фінансового моніторингу.**
- 6. Помилки та шахрайство.**
- 7. Концепція суттєвості.**
- 8. Попередня оцінка суттєвості на етапі планування.**
- 9. Контроль якості аудиту на етапі планування.**

- **Планування** – це розроблення загальної стратегії і детального підходу до очікуваного характеру, часу та обсягу аудиту.
- **Належне планування** дозволяє зосередити увагу на найбільш важливих ділянках аудиту, що, в свою чергу, дає змогу виявити потенційні проблеми, виконати роботу більш ефективно й у стислий термін, правильно скоординувати дії усіх членів аудиторської групи.

- **Призначення планування** полягає у наступному:
  - розробленні загального плану аудиту з визначенням очікуваного обсягу, графіків та термінів проведення аудиту;
  - підготовці аудиторської програми з встановленням обсягу, видів та послідовності проведення аудиторських процедур, достатніх для збору аудиторських доказів та формування обґрунтованих висновків про достовірність фінансової звітності банку

Загальна модель процесу планування аудиторської перевірки:

- 1. Отримання пропозиції на проведення аудиту**
- 2. Загальне ознайомлення з банком-клієнтом, висловлення згоди на проведення аудиту.**
- 3. Укладання договору на проведення аудиту, надсилання листа-зобов'язання.**
- 4. Попереднє планування аудиту.**
- 5. Складання загального плану аудиту.**
- 6. Розроблення програми аудиторської перевірки.**
- 7. Зміна та коригування плану і програми аудиту в процесі аудиторської перевірки.**
- 8. Контроль виконання плану і програми аудиту.**

1. Основні критерії вибору аудиторських фірм:

Чисельність персоналу та його досвід.

Обороти фірми.

Найбільші клієнти фірми.

Рівень цін на їх послуги.

Можливі пільги.

Відповідальність за якість аудиту.

Наявність підрозділів у регіонах.

Стаж роботи на ринку.

Наявність усіх дозвільних документів та відповідності вимогам НБУ.

Перелік пропонованих послуг.

2. Особливі аудиторські міркування для аудитів банків унаслідок таких питань:

Конкретний характер ризиків, пов'язаних з операціями, здійснюваними банками.

Масштаб банківських операцій і суттєвих ризиків, які з нього випливають і які можуть виникати у короткостроковому періоді.

Високий ступінь залежності від інформаційних технологій для обробки операцій.

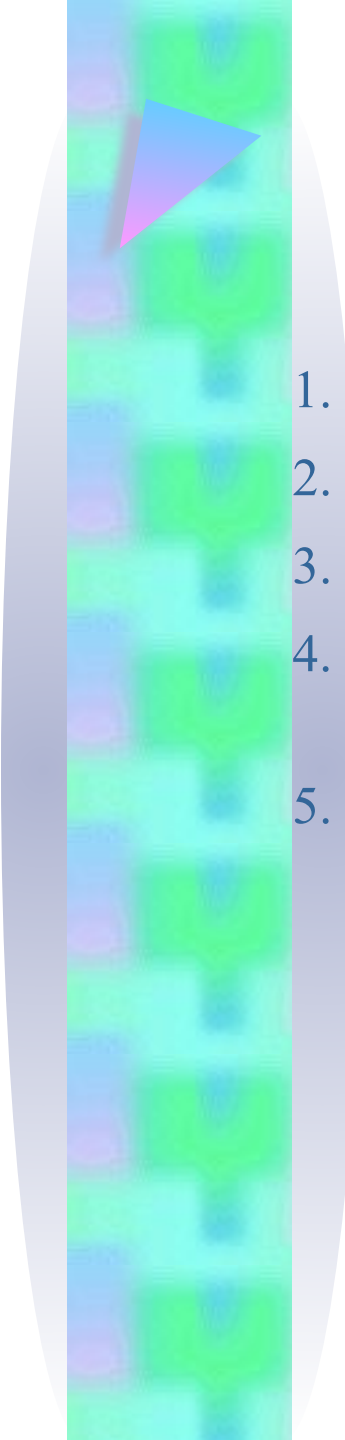
Вплив нормативних актів різних юрисдикцій, у яких функціонують банки.

Постійна розробка нових продуктів і вдосконалення банківської практики, які можуть не супроводжуватись одночасним розвитком принципів бухгалтерського обліку або внутрішнього контролю.

3. Укладання договору на проведення аудиту, надсилання листа-зобов'язання.

Розглядаючи мету аудиту й обсяг відповідальності, аудитор бере до уваги власну кваліфікацію і компетентність, а також кваліфікацію і компетентність своїх асистентів для виконання завдання. При цьому **аудитор розглядає такі чинники:**

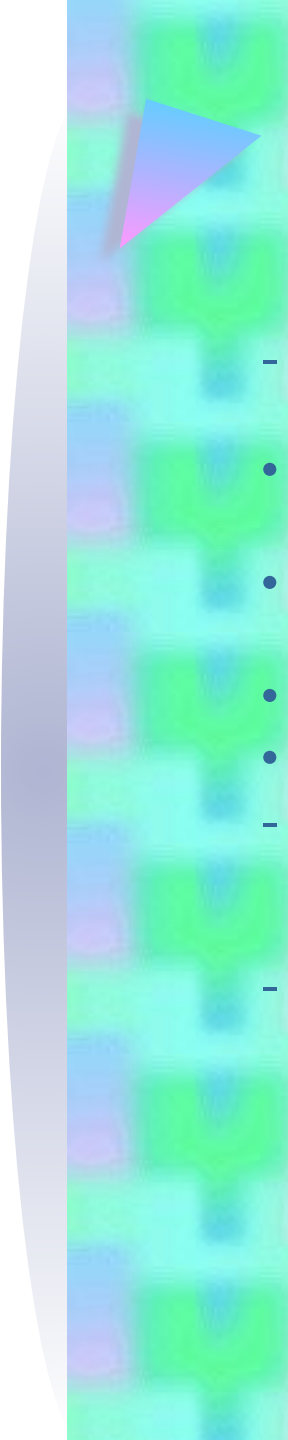
- Необхідність достатнього досвіду в тих аспектах банківської справи, які важливі для аудиту операцій з банківського бізнесу.
- Необхідність досвіду із систем ІТ і телекомунікаційних мереж, що використовуються банком.
- Адекватність ресурсів або міжфірмових угод для виконання необхідної роботи у відділеннях банку всередині країни та за її межами, де можуть бути потрібні аудиторські процедури.

Узгоджені умови завдання з аудиту записуються у листі зобов'язанні з аудиту чи в іншій належній формі письмової угоди та містять:

1. Мету та обсяг фінансової звітності.
2. Відповідальність аудитора.
3. Відповідальність управлінського персоналу.
4. Ідентифікацію застосовної концептуальної основи фінансової звітності для складання фінансової звітності.
5. Посилання на очікувану форму й зміст будь-яких звітів, що їх надасть аудитор, і констатацію того, що можуть існувати обставини, за яких звіт може відрізнитися від очікуваної форми та змісту.

Складаючи лист-зобов'язання, аудитор розглядає крім загальних чинників, викладених у МСА 210, включення до нього коментарів щодо:

- використання і джерела спеціальних принципів бухгалтерського обліку з конкретним посиленням на:
  - будь-які вимоги законодавчих або нормативних актів, що застосовуються до банків;
  - рішення органів з банківського нагляду та інших регуляторних органів;
  - рішення відповідних професійних бухгалтерських організацій;
  - галузеву практику;
- змісту і форми аудиторського звіту про фінансову звітність та будь-яких звітів спеціального призначення, яких вимагають від аудитора, крім звіту про фінансову звітність;
- характеру особливих вимог стосовно повідомлень інформації чи протоколів, що можуть бути в аудитора, органу банківського нагляду та інших регуляторних органах.

4. Попереднє планування аудиту

План аудиту містить, серед іншого, таке:

- отримання достатніх знань про бізнес та структуру управління суб'єкта господарювання й достатнього розуміння систем бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю, включаючи управління ризиками та діяльність внутрішнього контролю;
- розгляд очікуваних оцінок властивого ризику та ризику контролю, тобто ризику того, що відбудуться суттєві викривлення (властивий ризик), і ризику того, що система внутрішнього контролю банку не попередить або не виявить і не виправить своєчасно такі викривлення (ризик контролю);
- визначення характеру, розрахунку часу й обсягу аудиторських процедур, які слід виконати;
- розгляд припущення про безперервність діяльності стосовно здатності суб'єкта господарювання продовжувати свою діяльність у передбачуваному майбутньому, яке буде періодом, застосованим управлінським персоналом при оцінюванні згідно з концептуальною основою фінансової звітності. Як правило, цей період буде періодом не менше від одного року після дати балансу.

5. Складання загального плану аудиту

Розробляючи загальний план аудиту фінансової звітності банку, аудитор приділяє особливу увагу:

- Складності операцій, здійснених банком, і документації, що їх стосується.
- Обсягу основної діяльності, виконаної організаціями, що надають послуги.
- Непередбаченим зобов'язанням і позабалансовим статтям.
- Врахуванню нормативних актів.
- Ступеню використання банками ІТ та інших систем.
- Прогнозним оцінкам властивого ризику та ризику контролю.
- Роботі підрозділу внутрішнього аудиту.
- Оцінці аудиторського ризику.
- Оцінці суттєвості.
- Запевненням управлінського персоналу.
- Залученню інших аудиторів.
- Географічному розосередженню банківських операцій та координуванню роботи різних груп аудиторів.
- Наявності операцій з пов'язаними сторонами.
- Міркуванням щодо безперервності діяльності.

6. Розроблення програми аудиторської перевірки

- Програма аудиту є інструментом реалізації плану, виступає одночасно як інструкція для асистентів по проведенню перевірки, так і засіб контролю якості праці всіх членів аудиторської групи, оскільки має детальний опис сутності аудиторських процедур.

- Основні цілі програми аудиту:
  - надати детальне уявлення аудиторських процедур, необхідних для виконання завдання;
  - розподіл відповідальності між членами робочої групи;
  - установлення взаємозв'язку між різними етапами робочої групи;
  - задокументовування факту виконання аудиторських процедур.

7. Зміна та коригування плану і програми аудиту в процесі аудиторської перевірки

У разі виявлення нових обставин, які не були враховані раніше, більшої кількості помилок, ніж передбачалося, виникнення додаткових завдань у процесі здійснення аудиторської перевірки план і програма аудиту можуть змінюватися, доповнюватися й коригуватися.

Реєстрація значних змін у загальній стратегії та плані аудиту, а також змін унаслідок цього у запланованих характері, часі та обсязі виконання аудиторських процедур пояснює причини таких значних змін та описує кінцеву загальну стратегію і план аудиту, прийняті для завдання. Вона також відображає дії у відповідь на значні зміни, що відбуваються під час аудиту.

3. Джерела отримання інформації про клієнта

Інформаційне забезпечення аудиту – це систематизована сукупність доречної та достатньої інформації, яка може бути використана в процесі аудиту для досягнення поставленої мети та вирішення визначених завдань.

Структура інформаційного забезпечення аудиту:

1. Інформаційне забезпечення аудиту.
2. Джерела та носії інформації.
3. Аудиторські номенклатури.
4. Аудиторські докази.

Інформаційне забезпечення аудиту розрізняють за такими ознаками:

Місцем виникнення щодо суб'єкта перевірки.

Суб'єктами перевірки.

Стадіями утворення та використання.

Належністю до звітного періоду, що перевіряється.

Змістом.

Способом відображення.

Фінансовим характером інформації.

Ступенем доказовості.

Тривалістю використання та збереження.

По відношенню до об'єкта аудиту.

Формою отримання, технікою фіксації і формування.

Носіями інформації.

Регламентацією.

4. Аналітичні процедури

Відповідно до МСА № 520 “Аналітичні процедури”, **аналітичні процедури** узагальнюються аналізом суттєвих показників і тенденцій, включаючи підсумкове дослідження флуктуацій та взаємозв’язків, що не відповідають іншій інформації чи прогностичним значенням.

Аналітичні процедури доцільно використовувати:

- на стадії планування – з метою визначення характеру та обсягу подальших процедур;
- для визначення показників, що характеризують ефективність діяльності банку;
- при оцінці ступеня ризику окремих активних операцій банку, зокрема, кредитних, інвестиційних, валютних;
- для огляду фінансової звітності та виявлення фактів викривлення даних;
- для оцінки рівня постановки управлінського обліку та виконання усіх властивих йому функцій;
- з метою скорочення деталізованої перевірки документів;
- для розробки стратегії подальшої діяльності банку;
- для прийняття рішень щодо доцільності впровадження нових видів банківських послуг, що надавалися в порядку експерименту.